

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาค้นคว้าในเรื่องของการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ รวมไปถึงมาตรการอื่นๆที่ได้มีการนำมาใช้ในการคุ้มครองสวัสดิภาพของสัตว์ไม่ว่าจะเป็นในส่วนของประเทศไทยและต่างประเทศ รวมไปถึงบทบัญญัติต่างๆที่เป็นในส่วนของข้อตกลงระหว่างประเทศ ทำให้สามารถที่จะเข้าใจถึงแนวคิดต่างๆที่ได้มีการนำมาใช้ในการบัญญัติกฎหมายเพื่อการคุ้มครองสวัสดิภาพสัตว์ ซึ่งแนวคิดดังกล่าวนั้นสามารถที่จะนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบและปรับใช้เพื่อให้กฎหมายที่เกี่ยวกับการป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ของประเทศไทย ซึ่งก็คือพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมสัตว์และการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 นั้น ได้มีรูปแบบที่เหมาะสมในการกำหนดบทบัญญัติในการลงโทษที่เหมาะสมกับความร้ายแรงของการกระทำความผิด ตลอดจนเพื่อเป็นการแก้ไขต้นเหตุแห่งปัญหาการกระทำความผิดเป็นการทารุณกรรมสัตว์ที่แท้จริงและยั่งยืนสืบไป ซึ่งจากการวิเคราะห์พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมสัตว์และการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 ที่ประเทศไทยได้ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันนี้ ปรากฏว่ายังมีข้อบกพร่องในบทบัญญัติกฎหมายดังกล่าว โดยเฉพาะในเรื่องของบทบัญญัติในการลงโทษการกระทำความผิดเป็นการทารุณกรรมต่อสัตว์โดยนิติบุคคล หรือการร่วมกันกระทำความผิดเป็นการทารุณกรรมต่อสัตว์ของกลุ่มบุคคล รวมทั้งปัญหาในส่วนของมาตรการอื่นที่ใช้ในการแก้ไขปัญหาในเรื่องการทารุณกรรมสัตว์ซึ่งกระทำโดยนิติบุคคลหรือกลุ่มบุคคลนอกเหนือไปจากบทบัญญัติในการลงโทษปรับและจำคุก ที่ยังไม่เพียงพอที่จะสามารถแก้ไขต้นเหตุแห่งปัญหาการกระทำความผิดเป็นการทารุณกรรมสัตว์ที่แท้จริงได้

5.1 บทสรุป

ในอดีตด้วยเหตุที่มนุษย์นั้นมีสมองขนาดใหญ่เมื่อเปรียบเทียบกับขนาดลำตัวและน้ำหนักของร่างกาย ซึ่งทำให้มนุษย์นั้นย่อมจะมีสติปัญญาในระดับสูงกว่าสัตว์อื่นๆ ส่งผลให้มนุษย์นั้นถือว่าตนเองมีความแตกต่างไปจากสัตว์ทุกๆชนิดที่มีบนโลกนี้ เพราะถือว่ามีเฉพาะแต่มนุษย์เท่านั้นที่สามารถที่จะมีได้ซึ่งเหตุผล สติปัญญา และศีลธรรม ส่งผลให้มนุษย์ได้มีมุมมองต่อสัตว์ว่าเป็น

สิ่งมีชีวิตประเภทต่ำกว่าและต้องเป็นทาสโดยธรรมชาติของมนุษย์ ซึ่งระบบดังกล่าวนี้เปรียบเสมือนกับห่วงโซ่ที่สำคัญที่สุดในสิ่งมีชีวิตต่างๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่า สิ่งใดตามที่อยู่ในระดับต่ำกว่าในห่วงโซ่นั้นจะต้องถือว่าเป็นสิ่งที่ได้ถูกสร้างขึ้นมาจากสิ่งที่อยู่ในระดับนี้เหนือกว่า กล่าวคือแนวคิดดังกล่าวนี้จึงมีความเชื่อในแง่ที่ว่าสถานะของสัตว์ว่าเป็นสิ่งที่อยู่ภายใต้การควบคุมปกครองและใช้ประโยชน์ของมนุษย์ และมนุษย์สามารถกระทำต่อสัตว์อย่างไรก็ได้เพื่อประโยชน์ของมนุษย์ได้ไม่ว่ากรณีใดๆ ต่อมาเมื่อสังคมมนุษย์เริ่มมีความเจริญก้าวหน้าขึ้นในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นศิลปะ วิทยาศาสตร์ วิทยาศาสตร์หรือเทคโนโลยี รวมทั้งความเจริญทางด้านจิตใจ ส่งผลให้มนุษย์สามารถที่จะตระหนักรู้ได้ว่า สัตว์นั้นย่อมที่จะมีความรู้ตื้นลึกคิด อารมณ์ต่างๆ ตลอดจนสามารถที่จะรับรู้ถึงความเจ็บปวดทุกข์ทรมานจากการกระทำต่างๆ ได้เช่นเดียวกับมนุษย์ หากแต่เพียงแตกต่างกันที่มนุษย์นั้นมีสติปัญญาในระดับสูงกว่าสัตว์อื่นเท่านั้น ด้วยเหตุนี้เมื่อสังคมมนุษย์เริ่มให้การยอมรับถึงคุณค่าในชีวิตสัตว์มากขึ้น โดยเป็นที่ยอมรับโดยสากลและหลักคุณธรรม(Morality) ที่ถือว่า สัตว์นั้นถือเป็นสิ่งมีชีวิตและเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สำคัญของสิ่งแวดล้อมที่จะต้องได้รับการคุ้มครองสิทธิตามธรรมชาติของสัตว์ และได้รับการดูแลมิให้ถูกทารุณกรรมโดยบุคคลใดๆ ทำให้ปัจจุบันนี้มนุษย์จึงเริ่มมีแนวคิดในการให้การยอมรับว่า การทารุณกรรมสัตว์จึงเป็นเรื่องที่ไม่เหมาะสมและถือเป็นความผิดต่อชีวิตที่ควรได้รับการลงโทษ ประเทศส่วนใหญ่จึงได้กำหนดให้การทารุณกรรมสัตว์นั้นถือเป็นความผิดในทางอาญาที่ต้องถูกลงโทษ ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นส่งผลให้สถานะภาพของชีวิต ตลอดจนความเป็นอยู่ของสัตว์ได้รับการเคารพในสิทธิการดำรงชีวิต และมีการให้ความคุ้มครองสวัสดิภาพของสัตว์ในสังคมที่เพิ่มมากขึ้นตามลำดับ ซึ่งปัจจุบันนี้การให้ความคุ้มครองแก่สวัสดิภาพของสัตว์นั้นถือเป็นสิ่งที่สากลประเทศให้การยอมรับอย่างต่อเนื่อง

สำหรับสถานการณ์การทารุณกรรมสัตว์ในประเทศไทยนั้น ในอดีตเมื่อประเทศไทยยังไม่มีการบัญญัติขึ้นซึ่งพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมสัตว์และการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 นั้น การคุ้มครองสัตว์จากการทารุณกรรมย่อมเป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมายที่กระจัดกระจายอยู่ในหลากหลายฉบับ โดยยังไม่มีการบัญญัติขึ้นซึ่งบทกฎหมายกฎหมายที่เกี่ยวกับการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์เป็นการเฉพาะ ส่งผลให้สัตว์ต่างๆ ที่มีได้มีกฎหมายบัญญัติให้ความคุ้มครองเป็นการเฉพาะนั้นย่อมจะได้รับความคุ้มครองเพียงตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 381 ซึ่งเป็นเพียงความผิดลหุโทษ กล่าวคือ มีโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เท่านั้น หรือจะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายก็ต่อเมื่อสัตว์นั้นกลายเป็นทรัพย์สินซึ่งอยู่ในความครอบครองของบุคคลผู้เป็นเจ้าของ ไม่ว่าจะเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล ทั้งนี้ความคุ้มครองตามกฎหมายดังกล่าวนี้ย่อมเป็นเพียงการคุ้มครองผ่านสิทธิความเป็นเจ้าของๆเจ้าของสัตว์เพื่อมิให้เจ้าของสัตว์ดังกล่าวได้รับความเสียหายจากการกระทำของบุคคลอื่น

ต่อสัตว์ซึ่งถือเป็นทรัพย์สินเสมือนวัตถุต่างๆของมนุษย์ เท่านั้น หากใช่เป็นการที่กฎหมายบัญญัติขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะให้การคุ้มครองสิทธิของตัวสัตว์ดังกล่าวแต่อย่างใด กล่าวคือ สัตว์ที่ไม่มีเจ้าของและไม่มีกฎหมายบัญญัติเป็นการเฉพาะเพื่อคุ้มครองนั้นจะไม่อาจได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเต็มตามสิทธิของตัวสัตว์ซึ่งหาใช่เป็นสิ่งของดังเช่นวัตถุต่างๆที่มนุษย์สามารถที่จะเข้าครอบครองไม่ หากแต่เป็นสิ่งมีชีวิตที่สามารถที่จะรับรู้ถึงความเจ็บปวดได้เช่นเดียวกับมนุษย์นั่นเอง ฉะนั้นมาตรการดังกล่าวในอดีตของประเทศไทยที่ใช้บังคับในการหยุดยั้งพฤติกรรมในการกระทำการอันเป็นการทารุณกรรมต่อสัตว์นั้นจึงยังไม่อาจเป็นมาตรการที่เพียงพอในการหยุดยั้งการกระทำการอันถือเป็นการทารุณกรรมสัตว์ หรือให้ความคุ้มครองสวัสดิภาพของสัตว์ได้ ดังจะเห็นได้จากสื่อโทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ หรือสื่อสังคมออนไลน์ ที่ยังปรากฏการกระทำการอันเป็นการทารุณกรรมต่อสัตว์อยู่เป็นจำนวนมาก

จากข้อบกพร่องตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมสัตว์และการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 ในเรื่องของการลงโทษการกระทำการอันเป็นการทารุณกรรมต่อสัตว์โดยนิติบุคคลนั้น ที่มีเพียงบทบัญญัติมาตรา 31 ที่กำหนดไม่ว่าบุคคลใดได้กระทำการอันเป็นการทารุณกรรมสัตว์โดยไม่มีเหตุอันสมควร ซึ่งเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 20 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 40,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เท่านั้น หากได้มีการบัญญัติเป็นบทบัญญัติเฉพาะหรือบัญญัติบทลงโทษโดยเฉพาะสำหรับความผิดของนิติบุคคลที่กระทำการอันเป็นการทารุณกรรมสัตว์ในพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 แต่อย่างใด

ในส่วนของปัญหาข้อบกพร่องตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมสัตว์และการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 ในเรื่องของการลงโทษการกระทำการอันเป็นการทารุณกรรมต่อสัตว์โดยกลุ่มบุคคลนั้น ซึ่งบทบัญญัติในพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 มีเพียงบทบัญญัติมาตรา 20 ที่ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการอันเป็นการทารุณกรรมสัตว์โดยไม่มีเหตุอันสมควร และหากผู้ใดกระทำการโดยฝ่าฝืนมาตราดังกล่าว จะต้องระวางโทษตามมาตรา 31 ที่กำหนดให้ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 40,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เท่านั้น หากแต่ยังไม่มีการบัญญัติเป็นบทบัญญัติเฉพาะหรือบัญญัติบทลงโทษโดยเฉพาะสำหรับความผิดของบุคคลที่ร่วมกันกระทำการอันเป็นการทารุณกรรมสัตว์ในพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 เลย ทั้งที่การกระทำการทารุณกรรมต่อสัตว์ซึ่งเกิดโดยกลุ่มบุคคลนั้น ผลแห่งการกระทำนั้นย่อมจะทำให้สัตว์ที่ได้รับความเสียหายในด้านต่างๆที่รุนแรงขึ้นกว่าการกระทำโดยบุคคลเพียงคนเดียว

สำหรับปัญหาในส่วนของมาตรการอื่นตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมสัตว์และการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 ที่ใช้ในการแก้ไขปัญหาในเรื่องการทารุณกรรมสัตว์ซึ่ง

กระทำโดยนิติบุคคลหรือกลุ่มบุคคลนอกเหนือไปจากบทบัญญัติในการลงโทษปรับและจำคุกนั้น ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยมีเพียงบทบัญญัติมาตรา 33 ที่กำหนดให้เมื่อศาลเห็นว่าทำให้สัตว์นั้นยังอยู่ในความครอบครองของเจ้าของหรือผู้กระทำความผิดนั้นต่อไป สัตว์นั้นอาจถูกทารุณกรรมหรือได้รับการจัดสวัสดิภาพสัตว์ที่ไม่เหมาะสมอีก ศาลมีอำนาจสั่งห้ามมิให้เจ้าของหรือผู้กระทำความผิดนั้นครอบครองสัตว์ดังกล่าว และมอบสัตว์นั้นให้แก่หน่วยงานของรัฐหรือบุคคลที่เห็นสมควรเป็นผู้ครอบครองหรือดูแลสัตว์นั้นต่อไปได้ ในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาลงโทษบุคคลใดตามมาตรา 31 หรือมาตรา 32 แล้ว หากแต่พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมสัตว์และการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 นั้น มีเพียงมาตรการในการสั่งห้ามครอบครองสัตว์ (Restrictions on Future Ownership or Possession of Animals Order) เท่านั้น ยังมีได้มีการบัญญัติถึงมาตรการอื่นๆ ในการที่จะนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างมีประสิทธิภาพแต่อย่างใด เนื่องด้วยในการที่จะทำให้ผู้ที่กระทำความผิดสามารถที่จะมีจิตสำนึกในเรื่องของการเคารพสวัสดิภาพของสัตว์ได้นั้น หากอาจกระทำได้โดยใช้บทลงโทษในการปรับเป็นตัวเงินหรือบทลงโทษจำคุกแก่บุคคลดังกล่าวแต่เพียงอย่างเดียวได้ไม่ เพราะแนวทางดังกล่าวนี้มีใช้แนวทางในการแก้ปัญหารุณกรรมสัตว์ที่แท้จริง หากแต่ควรแก้ปัญหาโดยการทำให้บุคคลดังกล่าวเกิดความตระหนักได้ว่าสัตว์นั้นก็เป็สิ่งมีชีวิตที่สามารถที่จะได้รับความเจ็บปวดจากการกระทำต่างๆ ไม่ว่าจะต่อร่างกาย หรือจิตใจได้ดังเช่นเดียวกับมนุษย์ ฉะนั้นการกระทำการอย่างใดๆ อันเป็นการทารุณกรรมต่อสัตว์ก็ไม่ต่างไปจากการกระทำที่เป็นการทารุณต่อมนุษย์ด้วยกัน อันจะทำให้ผู้กระทำความผิดสามารถที่จะเข้าใจตลอดจนมีทัศนคติที่ดีขึ้นต่อสัตว์ ซึ่งถือเป็นการเสริมสร้างแนวคิดในเรื่องหลักจริยธรรมที่มีพื้นฐานจากความเชื่อที่ว่า สิ่งมีชีวิตนั้นก็สามารที่จะมีความรู้สึกได้ดังเช่นมนุษย์ (Virtue ethics theory หรือ Value theory) ดังนั้นในการที่จะแก้ไขปัญหารุณกรรมสัตว์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความยั่งยืนนั้น จะเห็นได้ว่าไม่อาจใช้แต่เพียงมาตรการในการลงโทษได้ หากแต่ควรที่จะได้มีการเพิ่มเติมในส่วนของมาตรการแก้ไขที่เป็นการให้ทางเลือกแก่ศาลในการที่จะใช้ดุลพินิจเพื่อที่จะมีคำสั่งให้มีการดำเนินการอย่างใดๆ ในการที่จะแก้ไขและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการทารุณกรรมสัตว์ของผู้กระทำความผิดได้อีกทางหนึ่งด้วย ซึ่งจะส่งผลให้ปัญหารุณกรรมสัตว์นั้นจะถูกแก้ไขให้ทุเลาลงไปได้อย่างแท้จริงและยั่งยืน

5.2 ข้อเสนอแนะ

- 1) เห็นควรให้มีการบัญญัติขึ้นเพิ่มเติมซึ่งบทลงโทษปรับแก่นิติบุคคลที่สูงขึ้นกว่าการกระทำความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์ที่กระทำโดยบุคคลธรรมดา รวมทั้งเห็นควรบัญญัติให้ผู้แทน

ของนิติบุคคลดังกล่าวก็ควรที่จะมีความรับผิดชอบร่วมกับนิติบุคคลด้วย โดยเฉพาะโทษดังเช่นที่บุคคลธรรมดาได้กระทำความผิดดังกล่าว ซึ่งก็คือโทษจำคุกซึ่งเป็นการรับโทษเพิ่มเติมนอกเหนือไปจากโทษปรับที่นิติบุคคลนั้นต้องรับผิดชอบตามบทบัญญัติเฉพาะในฐานะผู้แทนของนิติบุคคลนั้นด้วย

2) เห็นควรให้มีการบัญญัติขึ้นเพิ่มเติมซึ่งบทลงโทษทั้งในด้านโทษปรับและโทษจำคุกให้เพิ่มขึ้นมากกว่ากระทำความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์ซึ่งกระทำโดยบุคคลเพียงคนเดียว รวมทั้งควรเพิ่มเติมบทลงโทษทั้งจำทั้งปรับแก่กลุ่มบุคคลที่กระทำความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์ด้วย

3) เห็นควรให้มีการบัญญัติเพิ่มมาตรการอื่นๆ มาใช้ควบคู่กับมาตรการลงโทษปรับและโทษจำคุก ได้แก่

3.1) มาตรการในการคุ้มครองสัตว์ (Protective Orders) กล่าวคือ การกำหนดให้ศาลมีอำนาจที่จะสามารถมีคำสั่งในการคุ้มครองสัตว์จากการกระทำในอนาคตที่จะเป็นการทารุณ ละเลย หรือรบกวน ต่อสัตว์โดยผู้กระทำความผิดในระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควรกำหนด

3.2) การริบสัตว์ซึ่งถูกทารุณกรรม (Forfeiture / Removal of Animals) ซึ่งเป็นการให้อำนาจศาลที่จะสามารถใช้ดุลพินิจแก่บุคคลที่ได้ถูกตัดสินว่ากระทำความผิดแล้วว่า จะมีคำสั่งเพิ่มเติมให้ริบสัตว์ หรือสิ่งของที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดที่ถูกยึดมา นอกเหนือไปจากการบังคับโทษอย่างอื่นตามกฎหมายหรือไม่

3.3) มาตรการในการประเมินและรักษาอาการทางจิต (Psychological or Psychiatric Evaluation and/or Counseling) กล่าวคือ ศาลอาจมีคำสั่งให้ผู้กระทำความผิดเข้าเป็นครั้งที่ 2 เข้ารับการประเมินทางจิต และอาจถูกสั่งให้เข้ารับการรักษาอาการทางจิต เมื่อศาลได้พิจารณาจากผลการประเมินทางจิตนั้นแล้ว ทั้งนี้ผู้กระทำความผิดจะต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายเองทั้งหมด

3.4) มาตรการในการที่จะต้องบริการสังคม (Community Service) กล่าวคือ ศาลมีอำนาจออกคำสั่งให้ผู้ที่ถูกตัดสินว่ากระทำความผิดทำงานบริการสังคมในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่งตามที่ศาลเห็นสมควร

3.5) มาตรการในการคุมประพฤติผู้กระทำความผิด (Probation) กล่าวคือ กำหนดให้ศาลอาจมีคำสั่งคุมประพฤติบุคคลที่ถูกตัดสินว่ากระทำความผิดในระยะเวลาตามที่ศาลเห็นสมควร และศาลอาจออกคำสั่งให้ผู้กระทำความผิดนั้นเข้ารับคำปรึกษาและเข้าอบรมในการป้องกันทางทารุณสัตว์ภายใต้เงื่อนไขการคุมประพฤติได้ นอกเหนือไปจากอำนาจศาลในการที่จะกำหนดโทษอื่นๆสำหรับผู้กระทำความผิด

3.6) การให้ต้องชดใช้ค่าเสียหายทางแพ่ง (Restitution) แก่เจ้าของสัตว์(กรณีสัตว์นั้นมีเจ้าของ) ที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำนั้น อาทิ ค่าใช้จ่ายในการรักษาสัตว์ ค่าตัวสัตว์ หรือค่าใช้จ่ายอื่นๆ ซึ่งรวมถึงค่าความเสียหายที่ไม่ใช่ตัวเงินด้วย อาทิ ค่าความเศร้าโศก ทุกข์ใจ เป็นต้น

3.7) มาตรการในการบังคับให้ซดใช้ค่าใช้จ่ายต่างๆที่เกี่ยวกับสัตว์ซึ่งเกิดขึ้นในระหว่างมีการดำเนินคดีทารุณกรรมสัตว์ให้กับองค์กรหรือบุคคลซึ่งให้ที่พัก ดูแล และให้การรักษาทางการแพทย์แก่สัตว์ซึ่งถูกทารุณกรรมที่ได้รับมอบอำนาจตามกฎหมายให้ดูแลและเลี้ยงดูสัตว์นั้น ทั้งนี้ไม่ว่าสัตว์ตัวดังกล่าวจะมีเจ้าของหรือไม่ก็ตาม

ทั้งนี้หากได้มีการเพิ่มเติมบทบัญญัติต่างๆที่ได้เสนอแนะไปแล้วในข้างต้น เห็นว่าย่อมจะส่งผลให้พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมสัตว์และการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 นั้นมีสภาพบังคับที่เหมาะสมต่อความผิดที่บุคคลใดๆได้กระทำ รวมทั้งยังเป็นเครื่องมือแก่ศาลในอันที่จะใช้อำนาจดุลพินิจกำหนดมาตรการอื่นเพิ่มเติมนอกเหนือไปจากการลงโทษบุคคลผู้กระทำความผิดเพื่อที่จะนำมาซึ่งการแก้ไขปัญหาคารุณกรรมสัตว์ในประเทศไทยอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป